

Szerkesztői szállítás

Belső-farkasutca 76. szám, hova a lap szellemi részét illető közlemények czimzendők.

Az értékes cikkek díjaztatnak. Kéziratok nem adnak vissza.

Előfizetési díj:

Egész évre 12 frt.
Félévre 6 „
Negyedévre 3 „
Egy hóra 1 „

Megjelenik minden nap, az ünnepeket követő napok kivételével.

KELET

POLITIKAI ÉS KÖZGAZDASÁGI NAPI LAP.

„KELET”

előfizetési feltételei:

Egész évre 12 frt. Negyedévre 3 frt.
Félévre 6 frt. Egy hóra 1 frt.

Egyes szám ára 5 kr.

Az előfizetési pénzek — legcélszerűbben postai útvánnyal — Kolozsvárra, Stein János könyvkereskedésébe küldendők.

A „Kelet” kiadóhivatala.

Pest, 1871 dec. 17.

(A.) Mig Beust gróf állt az osztrák-magyar cabinet élén, minden erőfeszítése dacára sem volt képes monarchiánk és északi szomszéda: Oroszország közt oly viszonyt létrehozni, mely a hidegség és szívtelenség erős kinyomatát magán nem hordta volna. Hogy hol rejtett a baj oka, kinek magaviselete idézte elő a kényelmetlen állapotot, az ismeretes. A pétervári cabinet haragudott a bécsire, hogy régi szolgálatait oly hálátlansággal fizette vissza, s ez okból a porosz-német kormányhoz csatlakozott, melytől a jövőben nagyobb hálát, több köszönetet remélt, mint minőt a multban monarchiánk részéről tapasztalt. Noha az egyszerű hála érzelme a politikai életben mindenkor csak alárendelt szerepet játszott, noha hálára számítani a jelen korban már nemcsak az állam, hanem az egyéni életben is a naivság jelének tartatik, Oroszország ezen hidegsége mindaddig indokolt vala, mig Austria-Magyarország Oroszország barátjával a német birodalom benső barátságára nem lépett. „A ki barátomnak barátja, az nem lehet az én ellenségem!” — ezen szavakat mondá Beust gróf búcsusürgönyében, s e szavakat, úgy látszik, Andrássy Gyula gróf valósággá, tényné emelte.

Egyelőre csak az orosz befolyásos s a kormánykörökkel ismert viszonyokat tápláló lapok hangulata Magyarország és Austria iránt mutatja, hogy az orosz politika monarchiáinkkal szemben irányt változtatott. A legdühösebb magyarfalu lapok egyszerre oly szívélyesen beszélnek rólunk, oly jó szomszédi szavakban emlékeznek meg viszonyainkról, mintha Oroszország soha sem neheztelt volna reánk. A félhivatalos lapok ilyen nyilatkozatai naponta szaporodnak: mindenki elismeri, hogy az európai béke megóvása és állandóvá tétele az összes államok közös érdekében áll, de ez ismét csak akkor érhető el, ha Austria-Magyarország, Német- és Oroszországok, ha nem is formális szövetség, de legalább őszinte barátságos viszonyok alakítására egyesülnek.

Nem akarjuk tulbecsülni az orosz lapok nyilatkozatait, de másrészt azt sem feledhetjük, hogy az orosz kormány és közvélemény izgatott hangulatát Magyarország és Austria ellen első sorban a fanatikus orosz sajtó szította és ápolta. Ezen sajtó izgatta a magyarországi nemzetiségeket, ez terjesztette a nagy Szlavia eszmét, ez keltett oly reményeket mindenütt, melyek megvalósítása, hosszú és iszonyú háboruk nélkül nem képzelhető. Midőn tehát az orosz sajtó legelőkelőbb repraesentansai belátják, hogy az általuk eddig követett út helytelen, s midőn Austria-Magyarországnak árt, Oroszország valódi érdekeinek sem használ, midőn belátja, hogy Bécs, Pest és Pétervár között csak

képzelt s nem a realis életben, hanem üres phantasmagoriákban gyökerező ellentétesség létezik, midőn ezen sajtó maga jószántából lép a józanság örvendetes ösvényére, lehetetlen, hogy mindezen jelenléte tekintetbe ne vegyük, s nekik legalább bizonyos fontosságot ne tulajdonítsunk.

Ezen váratlan nézetváltozásnak nincs más külső oka, mint Andrássy gróf kör-sürgönye, mely egyszerű őszinteségével, nyugodt méltóságával az orosz sajtót a monarchia valóban békés intentioniról felvilágosította s meggyőzte. Valószínűleg a német befolyás is támogatta Andrássy gróf lépésének erkölcsi hatását. Bismarck herczegnek épen úgy érdekében áll, mint nekünk, hogy Oroszország indokolatlan s néha brusque módon fitogtatott durcúságát irányunkban letegye, s így a három hatalomnak a béke megóvására irányuló egyesülése lehetővé váljék. A német befolyás ma virágában áll Pétervárott s segélyével elérte a cél, a három nagyhatalom szívélyes, jó viszonyra készül lépni egymással. Így monarchiánk fejlődésének egy új phasisához értünk, az anynyira perhorrescált szent szövetség a megvalósulás küszöbén látszik állani. Ez nem lesz félelmes szövetség, mert nem lesz szent, sőt valószínűleg szövetség sem lesz, miután megállapodásait papírra tenni egyik államnak sem jutand eszébe. Hogy az új entente cordiale a három hatalom közt meddig fog tartani, az egyelőre csak mellékes dolog. Annyi bizonyos, hogy ha a három hatalom csakugyan némi megállapodásra lép egymással, a közbeke legalább pár évig nem fog zavartatni. Nekünk pedig ez is igen nagy nyereség; mert hogy tíz-husz év múlva mily constellatiók alakulnak, avval minekünk ma foglalkozunk felesleges. Nekünk csak arra kell törekednünk, hogy a béke jelenleg meg ne zavartassék, mert a béke reánk nézve egy jelentőségű az újjászervezkedéssel, a megerősödéssel, szellemi és anyagi erőink kifejlesztésével.

Országgyűlés.

Pest, dec. 14-én.

(Vége.)

Rendkívüli bevételek.

1. cz. Adóhátralék 2.500,000 frt.
2. cz. Bérleti hátralék 598,914 frt.
3. cz. Bordézma váltásból 57,404 frt.
4. 5. cz. Különfélék az államjóságok- és erdészetről 82,850 frt.
6. cz. Tiszai koronai kerület váltáság összege 185,714.
7. cz. Ingó államvagyonból 2.000,000 frt.
8. cz. Államjavak eladásából 1.293,404 forint.
9. cz. Földadó hátralék 2000 frt.
10. cz. Földterhementesítési előlegek viszatérítéséből 474,455 frt.

A közös pénztár készleteinek és követeléseinek Magyarországra eső 3.512,705 frtnyi rész töröltek, mert 1872-ben aligha fog befolyjni.

Ezzel a pénzügyministeri budget tárgyalása befejeztetvén, Széll előadó a jobboldal eljenzése közt elhagyja az előadói széket.

Következik a közmunka- és közlekedésügyi ministerium 1872-diki költségvetésének tárgyalása.

Előadó Pulszky Ferencz.

Az előadó jelen nem létében Tisza Lajos a ház asztalára leteszi a bizottságnak tett ígéretéhez képest a károlyváros-fiumei vasútra nézve kötött szerződés eredetijét. Kéri annak lemasoltatását, hogy betekintés végett az irodában elhelyeztessék.

A részletes tárgyalás megkezdése előtt Helfy Ignác Simonyi Ernőnek (kit betegség

gátol a személyes megjelenésben.) egy indítványát terjeszti be, egy 13 tagu szakbizottság kiküldése iránt, mely bizottságnak feladata lenne 1. A közlekedési ministerrel egyetértve szakfértak tanácsának is kivételével, dolgozzon ki a bizottság egy kimerítő és rendszeres tervet a hazai vasúti és úthálózat, folyószabályozás és csatornahálózatra nézve 2.) a pénzügy-ministerrel egyetértve készítsen javaslatot a bizottság azon módját illetőleg, mely szerint a fenti terv fedezhető lesz. 3.) Vegye bírálat alá a közlekedési ministerium eddigi működését 4.) Adjon véleményét az iránt, mi módon lehetne közlekedési eszközeinket oly karba hozni, hogy az ipar- és kereskedés érdekeinek teljesen megfeleljenek.

Ki fog nyomtatni és napirendre tűzetik.

Helfy Ignác az esetre, ha az indítvány-nak csak a felvétel iránt fog először a ház határozni, úgy magáévá teszi azt és kéri a budget után közvetlen tárgyalás alá venni. Lőnyay miniszterelnök eléggé megnyugtatónak hiszi, ha a kormány kijelenti, hogy maga is óhajtja ez ügy tárgyalását. (Helyeslés.)

Pulszky előadó olvassa a budget első címére vonatkozó bizottsági jelentést.

A közmunka és közlekedésügyi miniszterium rendes szükségletének előirányzata 5.536,088 frtot tesz; tehát a mult évinél 427 ezer 298 frttal több.

I. czim. Központi igazgatás. Előirányzat 371,130 fr. A bizottság jelentéséhez képest megszavaztatik 381,680 frt és pedig személyes járandóságokra 299,680, dologi kiadásokra 82 ezer frt.

11,350 frt fedezet tudomásul vétetik.

II. cz. Vasútbiztosítási számvénvőszék és kormánybiztosok. Előirányzat 39,160 frt. A bizottság jelentéséhez képest megszavaztatik 39,110 forint.

29,755 frt fedezet tudomásul vétetik.

III. cz. A temesvári hadparancsnokság építési osztályának költségei. Előirányzat 11 ezer 37 frt. Megszavaztatik.

IV. cz. Államépítészeti hivatalok. Előirányzat 373,409 frt. A pénzügyi bizottság 364,218 frt megszavazását ajánlja, és pedig személyes járandóságokra 231,194, — dologi kiadásokra 102,440, — általán a határvidéki kőutakra 13,964, — Tiszszabályozás központi bizottmánya 16,620 frt.

Az ut és hidépítések nézve fenállt felügyelőségek rovatánál a kormány 6 helyett 10-et előirányoz, 9-et Magyar-, 1-et Horvátország számára. A bizottság a szaporítás ellen szól, a különvélemény a horvátországi meghagyatni magyarországi szaporítást törölni javasolja.

E pontnál hosszabb vita keletkezett; Ghyezy Kálmán a különvéleményt védelmezi, azt tartván, hogy ha Magyarországon van 6 felügyelő, a mi elég, Horvátországon is kaphat egyet, — Tisza Lajos közlekedési minster elismeri, hogy Horvátországra nézve haszonnal jár a felügyelőség felállítása, és mint hasznost nem kívánja, s mint ilyet nem is kívánt soha, a testvérországától megvonni azt, de kéri ugyanazon kedvezményben Magyarországot is részesíteni. A vita folyamán szóltak az előadón kívül: Tisza Kálmán, gr. Szapáry Gyula, Tancsics Mihály, Huszár Imre, Irányi Dániel, b. Simonyi Lajos, Ürményi Miksa, Korizmic László, Zsedéy Ede és Péchy Tamás.

Végül a ministeri előterjesztés és pénzügyi bizottsági jelentés elejtésével a különvélemény fogadtatott el.

57,500 frt fedezet tudomásul vétetik.

V. cz. Kőutak fentartása. Előirányzat 4.306,219 frt kiadás, 4838 frt fedezet.

Mocsáry Lajos úthálózat iránti törvény betérjesztésére sürgeti a ministert, ki ennek még a jövő év folyamán leendő betérjesztését igéri, de alig hiszi, hogy még ugyanazon évben törvénné lehessen.

Megszavaztatik a bizottság véleményéhez képest 4.150,469 frt. A fedezet tudomásul vétetik.

VI. cz. Viziutak és kikötők fentartása. Előirányzat 435,133 frt, fedezet 175 frt. Elfogadtatik.

A nyugdíjakra vonatkozó általános jelentésére utalva a bizottság, az előirányzott 82,431 frtból 77,431-et ajánl megszavaztatni. Elfogadtatik.

1. cz. Utépítés. Előirányzat 1.802.447 frt. — A bizottság megszavazására ajánl 1 mil-

Kiadó-hivatal:

Stein János könyvkereskedése, hova az előfizetések s hirdetések küldendők.

Hirdetési díjak:

Négyezer hasáborott garmond sor ára 6 kr. Helyedj minden hirdetés után 30 kr. Gyobb és gyakori hirdetéseknek külön kedvezménytis nyújt a kiadóhivatal.

Hirdetések felvételnek:

Bécsben: Oppellik Alajosnál (Wollzeile 23)
Haaensteln és Voglernél (Neuer Markt 11)
Pesten: Lang Leopoldnál (Erzsébet-t 9 szám emelet.)

lió 421,043 frtot, különvélemény pedig még ez összegből is 838,273 frt törlesztet javasolja.

Hozzá szólnak Ghyezy Kálmán (a különvéleményt védőleg), és id. g. Bethlen János.

Ülés vége 3 órakor.

A Gecse ember-szereteti intézet ügye.

M.-vásárhelyt, 1871 decz. 10-én.

Székely származásu, száraz-ajtai néhai orvostudor Gecse Dániel, városunk volt phiscusa 1820-ban „emberszereteti intézet” név alatt 3000 váltó m. frtból alapítványt tett le, melyet 1823-ban a néhai gr. Kemény Miklósnál levő 6000 váltó m. frt tőke tartozásával növelt, és 1824-ben hitelesen kiadott végrendekezési, illetőleg alapítványi levelében meghagyta, hogy hagyatékna nagyobb része is ugyanezen célra fordíttassék.

Az ugyanazon évben elhalálozott Gecse Dániel, említett alapítványi levelében ugy intézkedett, hogy mig alapítványa egy millió r. frtig kinövi magát, azon ideig — melyet hozzávetőleg 100 évre számított — folytonosan tökéssítessék, és akkor az egy millió frt. tőke jövedelmei, a m.-vásárhelyi ev. ref. főtanoda, r. chatolicum gymnasium tanrendszerének tökélyesbítésére, a helyi kórház tökéjének szaporítására, kezdő iparosok felséglsére, s több vidéki egyházak segedelmezésére fordíttassék.

Az emberiség boldogításáért ily nemesen érző alapító, ezen hitfelekezeti különbséget nem ismerő, minden polgári osztály, valamint a művelődés és emberiség érdekeit felkaroló intézet kezelését, egy igazgató bizottmányra, s a feletti legfelsőbb felügyeletet, az erdélyi ev. ref. fő egyházi tanács és kir. guberniumra ruházta át, s egyuttal arról is intézkedett, hogy alapítványa keletkezése után, 50 év múlva az általa megnevezett tagokból álló nagy gyűlés egybejövén, intézete vagyoni állapotját gondosan vizsgálják meg, ügyeit rendbe szedjék és azoknak további folyamára és tökéletesítésére czélserű intézkedéseket tegyenek.

Az alapító meghagyása következtében alapítványa 50-ik évfordulóján a mult év decz. 22-én a kijelölt tagokból a nagy gyűlés itten városunkban, gr. Teleki Domokos elnöke alatt, a n. mlt. m. kir. belügyminiszterium képviseltetése mellett, meg is tartatott, az intézet ügyei gondos vizsgálat alá vétettek, és jövőre nézve kellő intézkedések tétettek, meghatározatván az is, hogy ezen „Emberszereteti intézet” alapja nevelésére felszólítások bocsáttassanak ki. A nevezett nagy gyűlési elnök ur 500 frt. kegyes adományt tevén le e czélból, nemesen nyitá meg a sort és adott jó példát.

Ezen felszólítások az igazgató bizottmány elnökségének aláírásával f. év sept. 30-án szét is küldettek, még eddig kevés eredménnyel.

Az említett nagy gyűlés alkalmával az intézet vagyoni állása is megvizsgálatván, az tőkékben, hátralék kamatokban és kész pénzben 78,072 frt. 62 kr. o. é. összeget tett. Mely összegbe bele van számítva a gr. Kemény Miklósnál kölcsönkép létezett alapítóke tartozás — a mely az adós gróf hagyatékához tartozó n.-sajói uradalom Ó-Solymoson levő részjóságán 1837. febr. 7-én executionalis series mellett 15 antiqua sessio és két láb összesen 200 véka férőjü allodialis földék elfoglalása és az intézet birtokába való átadása által törvényesen felhajtattott, és a mely executum után az intézetnek a felszabadult sessiókért urbéri állampapirokban 6250 frt annak 1858 jan 1-től járó kamat szelvényeivel utalványoztatott, és a kolozsvári cs. kir. adóhivatalnál letétteményeztetett.

A pénztárnoki számadásban ezen tőke, „Ó-solymosi executum” czim alatt vezetetik és eddigelé készpénzekben számítva 4921 frt 70 kr. o. é. tőkét, és 3248 frt 31¹/₁₀ f. hátralék kamatot, így összesen 8170 frt 21¹/₁₀ krt képvisel, de csak papiron, mert az intézet egy váratlanul megindított és keresztülvitt végrehajtási kereset folytán az 1866-ik évben ezen pénztől megfosztatott, mely károsodása annál tetemesebb, mivel kárpótási állampapirokon kívül, az említett 2 láb allodialis földjei is elárvereztettek, s az 1861 jan. 1-től hátralékban levő kamatok nem tökéssíthetvén, az intézet rendszabályai szerint újabban nem kamatoznak, és e mellett 1856 óta, hogy azon méltatlan keresettel megtámadtatott, tetemes perköltséggel terheltetett.

Ezen nyílt sebe az intézet pénztári állásának, az eredeti alapítói legnagyobb része, és a jelenlegi pénztári állásnak majdnem hétéves elvesztését fenyegeti.

A nagy gyűlés előtt is megfordulván ez ügy, mely megilletődést idézett elő, annyival is inkább, mivel ez a csapás, nem az adós fél részéről, nem az intézeti igazgatóság mulasztásaiból, nem a létező törvények hiányai, sőt nem is az alsóbb bíróságok műveletei, hanem 1859-ben a bécsi cs. kir. legfelsőbb törvényszék és 1866-ban az erdélyi kir. Gubernium önkényes intézkedései és rendelkezései által méretett az intézetre.

Az a végrehajtásos per, a mely eddigi halvgzetes elintézése következtében, egy szivtelen és hallatlan uszorból keletkezett, állítólag Csepri Ignác által n. gr. Kemény Miklós-kölcsebe adott, soha bé nem bizonyított 11.200 frt követelésért, az adós gróf hagyatékához tartozott, törvényes uton mások birtokába jutott százezer frtnál nagyobb értékű N.-Sajó uradalom elárverezése alá került, s a per folyamata alatt annak jogos birtokosai részint egyezkedésre kényszerültek, részint egész vagyonuktól köztük „a Gecse emberszereteti intézet is megfosztattak“ 1856-tól fogva ezen czég alatt „Hersch Dávid és társai“ folytattatik, és most a vételár felosztás feletti elsőbbségi igények elhatározásával jut végső stadiumába. Fennmaradván a megkárosítottaknak, azon remény, ésalkotmányos igazságszolgáltatásunk legfelsőbb közegének azon hatáskör, hogy a menyire lehet, ezen ügyben az igazságszolgáltatás hitelét megrendítő cselekvényeknek határt szabjon, és a nagy mérvben megkárosítottaknak elégtételt szolgáltatasson.

A képzeltőlódás regioiba tartozónak, és polgárosult államban az igazságszolgáltatás mezején elő nem fordulható esetnek méltán nevezhetnők azt, a mi e per folyamában megtörtént, ha nem volna oly szomorú valóság: mert végrehajtásos ügyben sikerült, egy ösmeretlen Hersch Dávid nevű egyének, az említett Csepri-féle uszorás és valótlán 11.200 frt. követelést, két felség uralma alatt u. m. 1846-ik évben 406 sz. alatt és 1855-ben 3977 sz. alatt kelt elutasító legfelsőbb decisiókkal szemben, rendes peres eljárás, itélethozatal, sőt a polg. prt. szabványai ellenére is, a N.-Sajó uradalmat elárvereztetvén felbajtatni, minden vételár-felosztás nélkül előre 18.651 frt 80 kr. pénzt felvenni, és még ezzel sem elégedve meg az árverezésből fennmaradt öszvegekre, és még azon felül is mesésen felszámított követeléseit kiterjeszteni, és megkísérteni, egy a jogos birtokosok kezéből kivett egész uradalmat, illetőleg annak árát, zsebre rakni, és ez által egyeseket, mint jótékony emberszereteti intézeteket tetemesen megkárosítani, és jótékony céljaik elérésében évtizedekre hátra vetni.

E jogügy drámai következményeiben, mindenestre korunk egyik kiválóbb és tanulságosabb eseteihez sorozható, és ezokon méltónak találjuk e végrehajtásos perre, a nyilvánosság figyelmét is felhívni, igérvén, hogy annak idején a felelőző bíróság ítéletét is közölni fogjuk. —r*)

*) „Tényállás felderítésére szolgáló terjedelmes munkát közlését kénytelenek vagyunk a szaklapoknak fénahagyni. Szerk.

KÜLFÖLD

Kolozsvárt, decz. 19.

(s) Az orosz czár pohár köszöntője még mind foglalkoztatja azeuropai sajtót. Ennek a nagy fontosságnak, melyet az összes politikai sajtó e toasztnak tulajdonít, részben lehet az az oka is, hogy mostanában nem igen merül fel esemény, melylyel hosszasan lehetne foglalkozni.

S valóban! Ujabb időben annyira lecsillapodott földrésünk a politikai izgalom és mozgalom, mintha egészen kihalt volna a politikai élet.

Franciaországban a nemzetgyűlés összeültével újabb lendületet vett ugyan a politikai élet, de nem tekintve az alkotmánykérdés tengeri kigyójának föl-fölmerülését, inkább tisztán belügyi kérdésekben nyilatkozik a mozgalom, mely azonban nekünk kevés érdeket nyújt.

A francia kormány képviselői és a baloldali tagjai közt, mint Párisból írják, értekezés volt, melynek eredménye lett, hogy a mérsékelt baloldal Thierset még üzenete dacára sem támadja meg. A mérsékelt baloldal a balközéppel egyesülve egy törvényjavaslatot készít, melynek értelmében a kamara elnöke, azon esetre, ha a köztársasági elnök rögtöni halállal ktmulna, vagy bármely más okból mandatumának többé megfelelni nem tudna, ipso jure ez utóbbinak helyére lép. Ezen törvényjavaslat azonban aligha mehet keresztül a házban; mert bármily nagy tiszteletben áll is a kamara jelenlegi elnöke a jobboldal előtt, főleg a miatt, hogy a sept. 4-ki eseményekben nem vett részt, a köztársaság elnökének székén még sem szeretnék őt látni a jobboldalon, mivel szilárd republikánizmusát oda is magával fogná vinni.

A nemzetgyűlés f. hó 11-diki ülésében Saisy azon indítványa került szőnyegre, miszerint a korona ékszerai elidegenítenessenek. Ezen táviratilag jelzett vitából a következőket emeljük ki: Midőn Mailli gróf jelentést tett az indítványról, Dahirel képviselő dühösen futott a szőszékre, s így kiáltott: „Önök nem határozhatnak a korona ékszerairől előbb, mint a végleges kormányformáról, s részéről azt hiszem, hogy ezen kormányforma a monarchia lesz.“ A szélső jobboldal ezen szavakra tapsokban tört ki, a jobbközép szomorú arcot vágott, a baloldal kacagott, s Langlois így kiáltott: „A végleges kormányforma a köztársaság lesz.“ A baloldal szavazást követelve, a szavazás eredménye, mint táviratilag már jelezve volt, az lett, hogy az indítvány mellett 289, ellene 277 szavazat szólt. Az eredmény kihirdetése után Dahir így kiáltott: „Ez csapás a közhitelre.“

A walesi herceg betegsége a legközelebbi napokban jobbra fordult. Ennek dacára a kormány legközelebb javaslatot fog a parlament elé terjeszteni a regenség szabályozása iránt; sőt, mint az angol lapok írják, a korona előterjesztést akar tenni a ház asztalára a walesi herceg után árván maradó gyermekeinek nevelése, s az e célra szükséges pénz megszavazása iránt.

Az angol lapok konstatálják, hogy a walesi hg. halála semmi jelentékeny befolyást

(1400—1468) a bibliának legelső nyomtatott ívét magasra tartva kezében. A megetté látszó szakálás arcz a Kostér Lőrinczé; a németalföldiek neki tulajdonítják a könyvnyomtatás feltalálását. Mig a könyvnyomtatók elől állnak a háttérben egy magas állványon Dürer Albert, Németország nagy művésze festi örökhi-rü műveit (1471—1528); de teremő munkáját félbe kell szakítania, mert az álvány lépcsőin felmenő festéktörő — kinek vonásai félreismerhetlenül Kaulbach szelleműs arcját mutatják — örömmel jelenti, hogy a művész-három nagy hősza Leonardo da Vinci (1452—1519), a palotában és kunyhóban egyaránt ismeretesjurvacsora szerzője; továbbá ennek ismrtványa Rafael Sanzio (1483—1520) s végül a halhatatlan építész, festő és kőfaragó: Michael-Angeló Bounarotti (1474—1564) a műhelybe érkeztek. Velők szembe megy Vischer Péter (1460—1629), a híres nürnbergi ércöntő. Hogy Kaulbach magát az említett mesterek közé, mint Dürer festék dörgölője rajzolja, a nagy művész iránti kegyeletes emlékezet jele.

Ismét vissza kell térnünk balra, hogy feladatunkat folytathassuk. Kálvin négy térdelő alaknak adja az urvacsora elemét, melyekben svájci és elsassi tanácsosok és főpolgárok-ra ismerünk. Megettők egy más imádkozó sort látunk, melyben az első, ki ájtatosan meghajolva, kezét összekulcsolva tartja, Coligny, az ősz tengernagy, az ismeretes Bertalanélső áldozata (1572). A francia hugenották főnöke mellett Sász Móríz áll, kit büszke tollzatu

sem gyakorolna a politikai helyzetre. A „Times“, mely legközelebbi vezércikkében foglalkozik ezen kérdéssel, megerősíti ama híreket, melyek kevés reményt hagynak a koronaherceg meggyógyulása iránt. A City-lap egy-szersmind történeti visszapillantást téve, kiemeli, hogy a jelenlegi trónörökös előnyös ellentétet képez a Hannover-ház egyéb walesi hercegeivel, mivel ő a politikai üzelmektől mindig távol tudta magát tartani. Végül megjegyzi a „Times“, hogy ha egyáltalán következtetést akar valaki huzni, legfőlebb csak azt lehetne állítani, hogy a közfigyelmet sok égető kérdérről elvonja, s a pártok megnyugtására közre fog hatni.

A KELET magán-távirata.

Eladott Posten, decz. 19. 10 ó. p. d. e.
Erkezett: decz. 19. 11 ó. p. d. e.

Világkiállítási magyar országos bizottság tegnap megalakult.

Bécsi polgármesterré Felder, az osztrákpárt jelöltje választott meg.

Ferdinánd toscanai nagyherceg háromnegyedőrai látogatást tön Andrássynál.

A cseh nagybirtok választásában a feudálisok győztek.

A bécsi reichsrath 97 alkotmány-párti, 59 feudális, 30 lengyel tagból álland.

Beust gróf Romába váratik.

Orleánsi hercegek Thiers kivá-natára lemondtak szándékukról a nemzetgyűlésbe lépni.

Felhívás*)

az erdélyi gazdasági egyeslet minden t. tagjához.

Az erdélyi gazd. egyeslet igazgató választ-mánya f. évi december 5-én tartott ülésében — a közgyűlés jóváhagyásának reményében — határozatilag kimondá, hogy „Erdélyi Gazda“ című egyleti közlönyét jövő 1872-ik évtől kezdve minden alapító s évdíjas tagjának ingyen fogja megküldeni.

Hogy azonban a példányok helyesen cizmezve az illető t. tagokhoz el is juthassanak, felkéretnek ugy a helybeli, mint a vidéki alapító s évdíjak t. tagok, hogy címüket és tartozkodási helyüket mielőbb az egyeslet titkári hivatalához beküldeni sziveskedjenek, miután alulírott, zavarok elkerülése végett utasítva van: csak is a jelentkezőknek indítani el illető példányaikat

Gamauf Vilmos,
egyleti titkár.

NAPI HIREK.

Kolozsvár, december 19.

— Ő felsége gr. Chotek Bohuslávot rendkívüli követté s meghatalmazott miniszterré nevezte ki e spanyol királyi udvarhoz.

*) Kértemek a hazai lapok t. szerkesztősegei a jelen felhívás szives átvételére.

sisakjáról ismerhetünk fel; a mellette álló két férfi pedig a francia protestantizmust képviseli. Luther és Zwingli lábainál két alak térdel: a fiatalabb Orániai Vilmos, a hallgatag, derék harcos (+1584), az idősb pedig — kopasz fején egy kis ezüst fűrttel — Oldenbarneveldt (1559—1619), kit sem ősz feje, sem Hollandia köztársasági szabadsága iránt tanusított érdemei nem menthettek meg a gyászos vérpadtól.

Ezen csoporton túl Anglia fiatal királynője: Erzsébet magas, büszke alakja áll, kit főurak és államférfiak környeznek; első ezek közt Essex gróf, a királynő kegyence; mellette Lord Burleigh miniszter áll s ennek oldalán a bátor tengerész Drake Ferencz, kinek főledeleünk — a burgonya — behozatalát köszönhetjük. A hosszú szőrruhával fedett alakban Cranmer Tamás angol érseket és VIII Henrik papi segédét ismerjük fel, ki a cath. Mária uralkodása alatt (1556) máglyán végezte életét. Cranmer megett térdel Morus Tamás, a tiszteletreméltó szónok, ki a buja és élvezetkedvelő VIII Henrik hurezoltatott vérpadra (1535), mivel ennek ismeretes házasság-bontásait nem pártolta.

Térjünk most a háttér bal felőli hajójában, hol a csillagászok az égi testek pályáit számítják. Kopernikus (1473—1543) nevezetes világrendszerének köreit rajzolja itt a falra. Egy óriási távesőre támaszkodva nézi őt Galilei Galileo (1564—1642), az inga törvényének híres feltalálója, ki ama nevezetes szavakat: „e pursi mouve“ (és mégis mozog!)

— Gróf Péchi Manó erd. kir. biztos ur ismét nemes példáját adta áldozatkészségének, midőn egy 1000 frtos urb. kötvénnyel az erdélyi muzeum egylet alapítójának sorába lépett.

— Dr. Dobránszky Péter megkérvén bennünket, hogy a jogászoknak tegnapi számunkban említett „Nyilatkozatát, „mint az ő bizonyítványát“ mi is közreadjuk ma a „Közönség körében“ veszik azt t. olvasóink részünkről pedig az eddigiek után, minden további megjegyzést fölöslegesnek tartunk. (Szerk.)

— A vidéki színészet nyugdíj intézete érdekében a magyar színészkezelzet közp. kormányzó tanácsa Ribári és Paulay Ede aláírásával felhívást intéz a közönséghez, hogy közelebb kibocsátandó gyűjtő s illetőleg aláírási ivateit kegyesen fogadja, s ez uton a vidéki színészet nyugdíjalapjának növeléséhez tömegesen járuljon.

— Az országos kereskedelmi enquéte Feszt Imre min. államtitkár elnöklete alatt megtartotta első ülését. Az enqueteben az országos kereskedelmi kamarák mind képviselve voltak elnökeik és titkáraik által. Az ülésben a kereskedelmi kamarák képviselői megújították azon már irásban is benyújtott óhajátukat, hogy vagy kereskedelmi kodex készíttessék, vagy fogadtassék el a német kereskedelmi és váltótörvénykönyv.

— A nemzeti képesarnok egyeslet közgyűlése elhatározta, hogy néhai Eötvös József báró képét s a magyar népelet valamely jelenetét ábrázoló, s e művész hazánkfia Munkácsy Mihály által készitendő festményt a nemzeti muzeum képesarnoka részére megszerezze, ezeknek költségeit országsszerte eszközleendő pénzgyűjtés útján fedezze, a netalan fennmaradó fölösleges pénzt pedig ugyanazon képesarnok további gyarapítására tölkésítse; megjegyezvén, hogy ki a nevezett czéla legalább 50 forintot szentel, az egyeslet alapító, ki 5 ftot adományoz, az rendes taggá válik.

— A képviselőház pénzügyi bizottsága az indemnyről szóló törvényjavaslatot már tárgyalta, s azt február végéig véli megszavazandónak.

— A magyar municipális bank alakító közgyűlést megtartotta. Elnökké Horváth Boldizsárt, alelnökké gróf Szapáry Gyulát választotta meg.

— A első folyamodásu kir. törvény-székeknél rendszeresített bírói, járásbírói s al-járásbírói állomások betöltésére s az átmeneti intézkedésekre vonatkozó felterjesztése az igazságügyminiszternek decz. 15-én jutottak a felség elé. Az igazságügy miniszterium irodai személyzete requisitio útján a különféle kir. bíróságoktól 16 egyénnel szaporították, hogy a ki-nevezések folytán felgyűlt munka elvégeztethessék. Ezen szaporított munkaerőnek első sorban feladata lesz mintegy 8000 okmányt kiállítani s a csaknem mindennap előforduló körrendeleteket a lehető leggyorsabban elkészíteni, hogy a kinevezések a Bécsből való megérkezés után szétküldtessenek s így az új szervezet 1872 jan. 1-én életbe léptethessék.

— A „Tiszaháti libácska“ tegnap esti előadása elég élénken, bár szépszerűi tekintetben nem kifogástalanul folyt le. A czimszerpben Eichner Anna k. a. igen csinosan és

bátran dobtá a jezsuiták arczaioh, ki különféle kintások által igyekeztek őt rábírní, hogy a föld mozgásáról való tanát visszavonja. A mellette gondolkodó alak, mely fejét kezével támasztotta meg, Cardanus Hieronymus (1501—1576), a híres olasz számtudós, a viszonyokról való tan atytya. A jeles csillagász, Tycho de Brahe (1556—1601) képét egy kis sipkáról lehet fölismerni, ki a württembergi, híres csillagász Keppler Jánossal beszél (1571—1630); az oszlopra támaszkodó Kepplernek is több tövist, mint rózsát szerzett tudománya. A lépcsőn felmenő férfi pedig az olasz Bruno Giordano (1545—1600), a jeles pantheista bölcsész és rettegett mágikus, kit a római inquisitio máglyára hurezoltatott.

Most az előtér megtekintésére térünk át hol legelőbb is három férfi ötlík szemünkbe ezek a béke emberei, kik a vitázó reformátorokkal ellenkezően a felmerült ellentétek ki egyenlítése végett szelid jóssággal csendesítik le a háborgó kebleket s szóval és írásban buzgón működtek, hogy a viszályt elhárítsák, minden ellenségeskedést megszüntessenek s a mihez fáradsággal jutottak, azt megtartsák és megszilárdítsák. A nemes lelkű Melanchton egyik kezével lelkesülten mutat Lutherre, mig a másik azon szövetséget áldja meg, melyet — miként látszik — Tanni Eberhard (1495—1574), Ágoston szász választó minisztere, Zasius Ulrichchal (1521—1570), a nagy érdemű katolikus szónokkal már megkötött.

(Vége köv.)

A „KELET“ TÁRCZÁJA.

Kaulbach Vilmos falfestményei.

Deák Gerőtől.

VI.

A reformatio korszaka.

(Folytatás.)

A reformatio tulajdekepeni bajnokai Luther körül vannak csoportosulva. Jobbról bal felé menve az új tan apostolait találjuk: Kálvin János (1509—1564) és Zwingli Ulrichot (1484—1531). Luther másik oldalán Justus Jónás áll, az ő hű barátja (1493—1555). Mellette Bugenhagen János (1485—1558) osztja az urvacsorát a vallásjavítás két lelkes védőjének: Álhataos János (1467—1532) és Frigyes János (1503—1554) [szász választó fejedelmeknek. Az utóbbi mellett Brandenburgi Albert, a német lovagrend nagymesterének magas alakja tűnik fel négyszegű papi süveg redős szerzetruhájával (1490—1568). Ennek szomszéda egy szép lovagias alak, mely kezeiben fegyvert és kalapot tart s tekinté-vel hiven néz a mennybe; Gusztáv Adolf a halhatlan svéd király (1594—1632).

Gusztáv Adolf megett — „már a templom jobbfeleli hajójában — Gutenberg áll

elevenen játszott, s különösen értelmes arczjátékával több ízben élénken nyilvánuló tetszésnyilatkozatokra ragadta a közönséget. Ugy szintén Mátrai B. Béla Zabfalvi, ezuttal gonddal alakitott szerepében. Erdélyi Berki Oskárt sok túlzással caricizolta, úgy szintén Paragh a házi legényt. Múlt dicsőretet érdemel a szorgalmas Szentgyörgyi Alpárja. A vígjátékot „Szép Galathea” követte. A czimszerepben Gerecsné, Mydásban Szilágyi, Pygmaeonban Zajongi jeleskedtek, Ganymed szerepét a közönség ezuttal is szívesebben látta volna Darai k. a. kezén.

— **Kolozsvártt**, 1871, dec. 18. Tekintetes szerkesztő ur! A „Kelet” idei 287-dik száma napi hírek között Maros-Vásárhelyről hozzám interpellatio intéztetik: „szándékozom-e az udvarhely-m.-vásárhelyi vonalon gyorsutazási intézményt életbeléptetni vagy sem?” Igen is nekem szándékom van ezen vonalon a gyorsutazást életbeléptetni, de csak azután, ha ezen vállalat megkezdésével egybekötött nehézségeket és akadályokat elháríthatom, addig semmi szín alatt. Különbön azon néhány jómódu keresztyén vállalkozónak utjában nem állok, hogy a gyorsutazási intézményt, ha a jelen évszákban célirányosnak látják, életbe léptessék, sőt minden tölem kitelhető módon segítkezt szívesen nyújtandok. Kibédy Biasini Domokos, a gyorsutazási intézet tulajdonosa.

— A magyar keleti vasút igazgatósága át látva azon nehézségeket és időpazarlást, mely Kolozsvár és Marosvásárhely közötti személy forgalmat hátráltatja, új éven kezdve Marosvásárhely és Kolozsvár között, mint halljuk nappal közlekedhet új menetrendet szándékozik életbe léptetni. Biasini gyorsutazásával egybekötve Kolozsvár és Marosvásárhely között, az elindulás lenne Marosvásárhelyről vasuton Felvinczig reggeli 6 órkor, a Kolozsvárra érkezés délután 5 órkor; Kolozsvárról az elindulás reggeli 9 órkor, Marosvásárhelyre érkezés délután 7 $\frac{1}{2}$ órkor; ezen az utazó és levelező közönségre nézve célirányos intézkedést eléggé méltányolunk nem lehet, s hiszük hogy az igazgató-tanács és a kormány beleegyezését odaadja-e változáshoz, annyival is inkább, mivel vidékről tömegesen érkeznek hozzánk a panaszok, hogy kolozsvári posta-küldemények később érkeznének meg a pestieknek.

— **Lapok eladása.** A „Neue Fr. Presse”-t már régebb az Unióbank vette meg. A „Presse” a Bankverein tulajdona lett. A bécsi „Tagblatt”-ra most alkudozik egy bankár consortium, s e lapért máris hétszáz ezer frtot ajánlanak. A „Reform”-ot pedig egy pesti consortium vette meg, hir szerint.

— **Az országos erdészeti egyesület közgyűlésében** a jövő évi közgyűlés helyének megválasztása a választmányra bízott, a nézetek azonban oda irányultak, hogy a gyűlés Erdélyben tartassék meg.

— **Gróf Zichy Domokos** püspök a besztercei g. kath. papilak építési költségeire 80 frtot adományozott.

— **A gyorsírási vizsgák** a m. kir. ministerium részéről kiküldendő ministeri biztos jelenlétében minden éven kétszer, és pedig március hó 1—5 és július hó 20—25-dik napjain fognak tartatni. A vizsgát tenni óhajtok folyamodványaikat a kitűzött határidők eltelte előtt Zichy Antal buda-pesti tanfelügyelőnél benyújthatják.

— **A képviselőház által eltörölt hirlap-kauzió** megtartását illető förendi módosítványra nézve, a képviselőház 7-dik osztálya kimondotta, hogy ragaszkodik a képviselőház első határozatához.

— **Gyarmathi Miklós** kolozsmegyei alispán közelebből jegyezte el özv. Groisz Nándorné szül. Szabó Paulina urhölgyet. Legjobb kívánságainkat!

— **Az innsbrucki sorsjegyek** első huzása közelebbi napokban fog megtörténni. Miután a főnyeremény 30,000 frt. s a legkisebb 30 frt. ezenkívül a kereskedelmi bank váltóüzlete azokat a vétel áron készpénzül elfogadja, sorsjegyek vásárlása nagyon előnyös.

— **A „Magyar Polgár” ismert Góbéja** Tisza Lajos lapunkban is megjelent Nyílt levelelen közöri a faayelű bieskáját s nem tetszik neki, hogy a kézi-orbai kerület a minisztert választá meg képviselőjéül. A bizony jobb is lett volna — Bakesi Ferencz!

— **Angol konszulság.** A „Daily News” jelenti, hogy Monsen Ödön volt st.-micheli consul, ki korábban diplomatiái hivatalokban is szolgált, nagybritaniai főkonszullá nevezetett ki Pestre.

— **A „Magyar Nyelvőr”,** melyet az akademia bizásából Szarvas Gábor szerkeszt, havi folyóirat lesz. A „Nyelvőr” igéri, hogy a függőben levő nyelvkérdéseket tüzetesen megvitatja. Kutatni fogja a történeti s néprajzi, s e mellett kiváló figyelmé tárgyat fogja képezni az újabb irodalom. Előfizetési ár vidékre egész évre 5 frt.

— **Lozsádi id. br. Györffy Pál** f. hó 15-dikén, életének 79-dik, özvegységének 3-ik évében végelgyengülés következtében jobb létre szenderült. Múlt tetemei e hó 18-dikán tétel-

tek a krasznai családi sírboltba. Nyugodjék csöndesen.

— **Hunyadmegyének az 1870. 42. t. cz. alapján** szervezett új bizottmánya első rendes közgyűlését, ezen törvény 39 §-ban meghatározott időpont elérkezte alkalmából kibocsátott főispáni egybehívó intézkedés folytán, Déván e folyó évi decemhern hava 28-ik s következő napjain tartandja meg. A gyűlés tárgyai lesznek: az utolsó bizottmányi gyűlés megszűnt működését folytatólag a jeleni tisztség közt és pénzügyi zárszámolatainak bevétele s az azok feletti intézkedés; az idézett törvény határozványai szerint mindazon intézkedések foganatosítása, melyek a megye új önkormányzati rendszerének gyakorlati életbeléptetésére vonatkoznak; több szentesített törvények kihirdetése; az utolsó bizottmányi gyűlés óta érkezett felsőbb rendelvények s testvérhatósági átiratok tárgyalása; egyéb lehető keblü ügyek elintézése.

— **Felső-Ehérmegye főispánja** Ugron Lázár az 1870-ik évi XLII. t. cz. értelmében a legtöbb megyei adófizetők sorába bejött; ezenkívül a megválasztott bizottmányi tagokat folyó évi decz. 23-án Erzsébetvárossán tartandó közgyűlésre s a megelőző nap d. u. 3 órára előleges értekezletre megjelenni felhívja, A gyűlés tárgyai lesznek: 1-ór. Az 1870 ik évi XLII. t. cz. értelmében a választás alá eső tisztviselők megválasztása, megjegyezvén, hogy a mérnöki, főorvosi, alorvosi és állatorvosi álmásokra a pályázat az erdélyi hivatalos írtatásban kihirdettetett; 2-ór az állandó választmány megválasztása. 3-ór. Az utolsó bizottmány óta érkezett törvények kikiherdése, felsőbb rendelvények s társhatósági átiratok tárgyalása. 4-er. Keblü ügyek elintézése.

— **A Szebenben alakuló takaré- és hitelintézet,** melynek célja innen és túl a Királyhágon a kisebb földbirtokosoknak pénzben és záloglevelekben kölcsönt nyújtani, a jövő év elején tartandja alakító közgyűlését, A 300,000 frt részvénytőke már aláíratott, s 10% reá fizettetett, már foly a befizetés alakulására szavazandó 30%-ig. Igazgatói helyettes Romanu.

— **Hibaigazítás.** Múlt számunk Földhitel című cikkébe következő sajtóhibák csuszak be. Az első hasábra: eszmétért, eszmén helyett; Bähring, Bühring h; szláv, szlész, h; ide, de helyett; hadsereg, herczegség h; — a második hasábrban: 1850, 1856 helyett; felállítva, felállít h; 1869-től, 1869-ben h; egy, egy h; adhatjuk, nem adhatjuk h; Zahlreichen, zahlreichen h; Geschäftegebeite, Geschäftegebiete h; jetszigen, Bedürfnissen entsprechend, jetszigen Bedürfnissen entsprechend h; Kredit verbänden, Kredit-verbänden helyett.

KÖZGAZDASÁG.

Egy földhitel-egylet érdekében.

IV.

(K. L.) Mint említők, egy földhitelbank nem annyiban hitel-, mint a tőkepénz és földbirtokos közt szereplő közvetítő intézet. Általános jellegű, hogy a tőkét nem a társaság tagjai teszik össze, hanem záloglevelek kibocsátása által a nagyközönségtől szerzik be, s e zálogleveleket a kölcsönzők jószágával lett betáblázással biztosítják.

Minél kevésbé tér el valamely bank a fennebb körvonalozott céltól, annál biztosabb, mit azért kellett megjegyeznünk, hogy vannak bankok, melyek jószágok megvételére és eladására, iparvállalatok s építkezések létesítésére is kiterjeszkednek. Valamint megjegyezzük azt is, hogy aránylag minél szűkebb tért vesz maga elé egy bank, annál szilárdabb; mit szintén azért hoztunk fel, mivel a régi földhitel intézetek egy-egy osztály, egy-egy tartomány érdekét tüzték magok elé, míg az újabb időben kelt bankok általánosok, s némelyike egész Európát felöleli. S hogy e két állításunk nem alaptalan, idézhetjük a világra szóló Lagrand-Dumoucau-féle válságra jutott Credit foncier international, de idézhetjük az épen a napokban hasonló sorsra jutott lipsei sächsische Hypotheken bank sorsát, mely egyébaránt a mellett, hogy elzálogosított jószágok vétését és adását is üzletkörébe vonta, még két lényeges üzlet hibát követett el: egyiket azt, hogy mindazáltal, hogy részvénytőkéjének csak 10 százalékát fizettette be, annyi záloglevelet bocsátott ki, mennyi jelzáloggal csak fedezhetett, s annak is jó része felmondható záloglevél volt; a régik hibája volt, hogy a jelzálogokat értékük $\frac{2}{3}$ -dájig honorálta, s azokat is csak úgy válogatta meg, hogy elég biztosoknak hitte, ha a jószágok tiszta jövedelme $\frac{1}{3}$ -dal több volt, mint az évi fizetendő részlet.

Kettő az alapelv, mely visszaélést nem tűr, mely matematikai szigorú kíván: egyik az, hogy mennyi záloglevelet bocsásson ki. — másik, hogy a jelzálog értékének hányadát adja valamely intézet kölcsönök?

A franciaországi 1852-diki kibocsátvány, mely a Napoleoni kormánytól alapított, s 10 millióval dotált Banque foncière létrehozását megelőzte, a záloglevelek kibocsátására nézve az alaptőke 10-szeresét tűzte határnál, — az

észak-német szövetség törvénye a befizetett alaptőke 20-szoroság adott engedélyt, — az orosz kormány az általa adott államségély 10-szeresét engedte kibocsátatni. A legnagyobb és legifjabb magyar a Magyar általános kölcsönök jelzálogokra befizetett alaptőkéje 30-szoroság zálogleveleit a jelzálogbiztosított öszszesség emelheti. Az apróbb, a kölcsönös hiteligyletek, intézetek kiadhatnak ugyan annyi záloglevelet, a mennyit jelzáloggal fedezhetnek; de rendszeren csak annyit bocsátnak, a mennyit a közönség hajlandónak mutatkozik tőkével ellátni.

Az első alapelvnek tehát a kormányok és a tőké megvetik a határt; míg a másodikra néz a régi és újabb bankok és egyletek meglehetősen eltérnek egymástól, de azért kellő szigorú tartanak.

Mig egyik, a gazdasági épületet, gyárt, szőlőt, erdőt kizárja, a másik leszállított becsarányban mégis elfogadja, — mig az egyik a városi házakra csak rövid lejáratu kölcsönöket ad: mindnyájan megegyeznek abban, hogy mindenik első helyre tábláztat; s csak abban különböznek, hogy az ovatosabbak, milyenek az ausztria-magyarországiak, a bajor, a finlandi a becsértéknek csak $\frac{1}{2}$ -éig adnak, még vannak mint a meisenjuni, melyek $\frac{3}{5}$, mint a frankfurti, melyek egész $\frac{2}{3}$ -dig mennek; melyen túl azonban egy se merészkedik.

A becsértéket régebben, s még most is a régebbi intézetek, becslés utján derítették ki, melynek hosszadalmas és költséges voltát belátván, az 1864-ben keletkezett lipcei jelzálogbank a tisztajövedelmet kezdte számitás alapjául venni, mit adókönyv, s utolsó évek bér-i szerződése által mutatattak ki, s az így kibizonyosodott tisztajövedelem 20—25-szörösét veszik a becsérték tőkájének, — mely eljárás, ha nem is biztosabb, de mindenesetre rövidebb.

Ezek sajtóságai, de egyszersmint garantiát a földhitel-intézeteknek, mihez még a kormány, köz igazgatás és törvényhozás utján kapott támogatását, ugyszólva kiváltságait kell említenünk. Mig több államségéllyel látja el, s megadja azt, hogy a zálogleveleket mint állampapirokat cautiók letételére és árvavagyon elhelyezésre lehessen fordítani: mindenik megtesz főleg a kölcsönökhöz annyi, hogy az adó, bélyeg és illetékek egy része alól felmentti; s pereit sommás eljárás utján engedi lejártatni, mi szintén garanciának tekinthető.

Ezek a földhitel-intézetek sarkkövei. A legnagyobb szigorral találkoznak mindenütt; de épen a szigor adja meg biztonságukat

Gabonaár Kolozsvártt decz. 14.

(Alsó a. mérő, középár.)

Tisztbúza 5 frt. 80 kr. Elegybúza 4 frt 20 kr. Rozs 4 frt. — kr. Arpa 2 frt. 30kr. Zab 1 frt. 90 kr. Törökbúza 4 frt 20kr. Pityóka 2 frt. 70 kr. Marhahús fontja 19 kr. A nagy-enyedi piac árai decz. 14. 1 auszti mérő tisztbúza 6 ft 50 kr. rozs 3 ft 60 k. elegybúza 5 ft 80 k. zab 2 ft — kr. Széna 2 ft. 10 k. Egy ől fa 36 hüv. hosszú 12 frt — kr. Marhahús fontja 18 kr. Konyhaliszt 10 kr. Borsó mérője — ft 24 kr. lenese — frt 18 kr. paszuly — ft 14 kr.

Felelős szerkesztő Szász Béla.

A közönség köréből.*)

Nyilatkozat.

Alólirottak a legnagyobb megütközéssel olvasták azon goromba és leczkötött hangn megámadásokat, melyeket a „Kelet” 283. és 286. számaiban e lap újdondása — vagy annak köpenye alatt bárki — a köztisztelőben álló jogakadémiai tanár, dr. Dobránszky Péter ur ellen intézet.

E jogtalan megámadásokat határozottan visszautasítjuk. s főleg a „Kelet” 286. számában ez ügyre vonatkozólag felvetett kérdésre feleletet adni, alólirottak az igazság érdekében szoros kötelességöknek tekintik.

Mellözve az álarcz alá rejtőző megámadónak azon — kétség kívül nem irodalmi buzgóságból eredő — következetlen eljárását, minőlfogva egy művet, melynek nemes intentióit maga is elismeri, s melynek hézagpótló voltát el kell ismernie, — csupán egy előfizetési felhívás alapján akar elitélni; — mellözve a megámadó érszegénységét, minek tndatában fegyvert akar kovácsolni az előfizetési felhívás egyes tételeiből, s nevétségessé akarja tenni a megjelenendő mű nemes feladatát, a társadalmi bajok beható tárgyalását; mellözve ama megbocsáthatatlan eljárást, hogy irodalmunknak tudományos művekbeni szegénysége daczára, bármely tehetséget, fáradsátnak szorgalmat, képzettséget, s a legszentebb indokokból folyó törekvést, baráti biztatás és elősegítés helyett gúnnyal és doronggal fogadunk: s végre mellözve a megámadások sértő hangját és kifejezéseit. esak azon kérdésre akarunk felelni;

*) A közérdekű fölszólalásoknak szánt e rovat alatti kölcsönnyekért csupán a sajtóhatóság iránt vállalt felelősséget a Szerk.

„hogy av, ki komoly megfontolás után ily munkát az közre, hogyan tradal egy önféledt pillanatban az állami jogakadémia?”

Azt még a sértetető ur is meg fogja engedni, hogy e kérdést — főleg nyilvánosság előtt — feszegetni, s arra válaszolni legkevésbé sem ő, hanem csak is az alólirottak vannak jogosítva. Ezért tehát, s főleg az okból, nehogy a névtelen megámadó azon boldog hitben ringassa magát, miszerint kérdésével valakit zavarba hozott, kinyilatkoztatjuk: hogy dr. Dobránszky Péter tanár ur alapos tudományu s e mellett a legnagyobb mértékben vonzó, a legtisztább rendszerbe öntött, emelkedett hangu, nemes lelkesültségtől áthatott s ezért lelkesítő előadásai által, hallgatónak nemcsak tiszteletét, hanem szeretetét is megnyerte és bírja.

Örömmel teljesítjük kötelességünket, midőn ezt nyilvánosságra hozzuk; s tesszük ezt nem a sértetetőért, hanem a tisztelt tanár ur megámadott neve s a közönség felvilágosítása érdekében.

Nem szándékozunk polemiaiba bocsátkozni; de azt kijelentjük, hogy a jogakadémiai hallgatóság mindig elég bátorsággal bírand ily nemtelen megámadások ellenébe érdemes tanárainak védelmére kelni.

Kolozsvártt, december 15 1871.

A kir. jogakadémia IV. éai joghalgatói

Nyiltér*)

(Vége.)

A Bankot tulajdonába visszahelyeztem és a főbujtatókat és vezetőket elfogattam, elfogattam pedig azért, mert nem csak jegyzőkönyvileg, azon elhatározott szándokukat fejezték ki, fegyveres kézzel utolsó csepp vérig ellentállani, hanem mi több, ezen ellentállást gyakorolták is; ezen egyéneket szabadlábra kellett tenni, és így szülemlett azon vád, hogy én biztattam az ellentállásra. Minő okból, minő czélból tettem volna ezt? kinek volt érdekébe az ellentállás?

A bank érdeke éppen az volt, hogy mentől hamarabb, és mentől nagyobb csendbe törtenék meg az átadás.

Ugyan ez volt az én érdekem is. De nem ez volt a vezetők érdeke, azoknak ellentállás tehát zavar kellett, hogy a zavarosban halászhassanak.

Megjelenésem előtt jóval már falygúlése levén, az erőszakos ellentállás el lön határozva, és néhány óra mulva, az én és többi érdekelt urak jelenlétében szolította a jegyző az utcákon álló népet fegyveres ellentállásra fel.

Sajnos bevallani, de megyénkben az erőszakos fellépésekre biztatás nem kell.

Bükszárdon gr. Mikes birtokát saját haszonbérli erőszakosan elfoglalták; — ki biztatta azokat fel?

En nem, mert első megjelenésem alkalmával sikerült egy békét létrehozni.

Felső-Rákoson Daniel és báró Rauber családok tulajdona fegyveres kézzel lön megámadva.

Petki Ferencz urat Királyhalmá erőszakosan kizárta birtoka egy részéből.

Ágostonfalván minden legfelsőbb döntvények daczára a birtokosság regalei el vannak foglalva — erőszakosan, évek oltá.

Ki biztatta, ki bujlogatta ezen községek?

En bizonyára nem, mert n hol lehetett igyekeztem békét létre hozni Kik okozták tehát ezen ellentállásokat, kik idézik elő ezen erőszakos fellépéseket?

Azok, kik saját meggyőződésük és a törvény világos szavaival szemben a szegény népet chimericus és absurde reményekkel kecssegtetik, és azáltal hosszadalmas perekbe bonyolítják.

Azok, kik mint a nagyon pártfogolt rákosi jegyző Kis ur, rövid időn meggazdagodnak, de azon szegény falunak, hol befolyással bírnak csomó pert szereznek.

Az ily egyének és az olyan tisztviselők, kik vétkeik elnézése által a törvénytelenségeknek, a szegény népet az erőszakos és törvénytelen lépésekre felbátorítják — ezek a nép ellenségei!

Nem én, ki mindég őszintén megmondottam az igazat — és büntettem ott a hol szükség volt.

Ezen nyilatkozattal tartoztam a publicumnak — de ez az utolsó nyilatkozatom; rólam irhatnak a mit tetszik — látom mostani időben minden szabad.

Nekem sem időm, sem kedvem az említett cikkiről ural polemizálni — és hogy meggyőződjék, hogy kitöréseit nem is veszem erősen szívemre, kívánom adjon az isten nekie mindig olyan Lucullusi ebédeket melyekkel állítása szerint ő engemet egalizott — és melyeknek árát cikkében oly keservesen meg-siratta.

Brassó, 1871 deczemb. 6.

Maurer Victor.

*) E rovat alatt közöltekért csupán a sajtóhatóság irányában vállalt felelősséget a szerk.

